

ONDER D'N KROEZEBOOM

De Ruurlose Luchtwacht ten tijde van de mobilisatie (1939-1940). Vanaf de molen Agneta hielden zij het luchtruim boven Ruurlo in de gaten zodat er geen vijandelijke vliegtuigen onopgemerkt konden binnendringen. (foto: collectie Old Reurle)

Old Reurle

De 'Historische Vereniging Old Reurle' is opgericht op 15 februari 1984. Zij stelt zich onder andere ten doel de beoefening van historie en volkskunde, in het bijzonder van de voormalige gemeente Ruurlo.

Inschrijfnummer KvK: 40103401

Contact

Postbus 61, 7260 AB Ruurlo

www.oldreurle.nl

info@oldreurle.nl

Bankrekening

Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek NL48 RABO 0356 7229 96

t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle

Archief

Het archief, gevestigd in de openbare bibliotheek aan de Dorpsstraat in Ruurlo is geopend van 1 oktober tot 1 mei, elke 1e woensdagmiddag van de maand van 13.30 - 16.30 uur en op afspraak.

Contributie

Persoonlijk lidmaatschap: € 16,- per jaar. € 25,- voor (echt)paren.

Bij toezending per post € 14,50 extra voor portokosten.

Onder d'n Kroezeboom

Dit kwartaalblad wordt toegezonden aan alle leden.

Het is ingeschreven onder het nummer ISSN0929-919X

Kopij

Bijdragen kunnen worden gezonden aan de redactie, zie colofon.

Overname van artikelen, of delen ervan, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteurs, dan wel de redactie van 'Onder d'n Kroezeboom'.

INHOUDSOPGAVE

<i>Van de redactie</i>	2
<i>Van de bestuurstafel</i>	3
<i>Werkgroep Landbouwwerktuigen</i>	4
<i>In gesprek met Derk Woerts</i> Herinneringen van Derk Woerts aan de Tweede Wereldoorlog.	5
<i>De Manpad – Familie Bloemendaal</i> Een verhaal over een moedige familie in oorlogstijd.	8
<i>De familie de Vente (9c)</i> Heeft Erick te Vente echt beloofd aan Anneken Wesselinck om met haar te trouwen? Volgens Anneken wel. Maar Erick denkt daar anders over.	11
<i>De Boomkamp Familiekroniek (2)</i> Hoe het Jan Boomkamp verging in militaire dienst en daarna.	14
<i>Het leven in Ruurlo 100 jaar geleden (14)</i> Een juridisch gevecht: Jachtopziener Beukema en rijksveldwachter Smits contra de gebroeders Wolsheimer.	16
<i>Wat een ramp! (2)</i> Kleine rampen die ieder van ons met kan hebben gemaakt.	19
<i>Omi, vertel 's!</i> 'n (veurlaes)verhaaltjen veur jong en old - Spöllen	20
<i>Vanuut 't Ecal (2)</i> Gewoon plat praoten tegen de kinder!	21
<i>Sponsoren</i>	22
<i>Colofon</i>	24

VAN DE REDACTIE

Over de inhoud

In dit nummer twee bijdragen over de Tweede Wereldoorlog.

De eerste is van Henk Hilferink. Hij sprak met Derk Woerts, alias Derk van de Mölle, over diens herinneringen aan deze oorlog.

De tweede bijdrage is van Geke Florijn. Een advertentie in het dagblad Trouw in 1945 wekte haar nieuwsgierigheid en ze ging op onderzoek uit. Dit leidde tot een verhaal over de familie Bloemendaal, een moedige familie in oorlogstijd.

We kunnen ook weer lezen over de wederwaardigheden van de familie de Vente. Het verhaal handelt net als vorige keer over de vraag of Erick de Vente nu wel of niet trouwbeloften heeft gedaan aan Anneken Wesselinck. De vorige keer was Anneken aan de beurt die wilde aantonen dat Erick haar inderdaad ten huwelijk heeft gevraagd. In deze aflevering doet Erick zijn best om te bewijzen dat van een huwelijksaanzoek geen sprake is. De rechtszaak speelt zich af in de 17e eeuw en door getuigen worden soms grove beschuldigingen geuit. De uitkomst van het verhaal is verrassend!

We zien een vervolg op de familiechroniek Boomkamp. Na de belevenissen van Derk Jan Boomkamp tijdens zijn schooljaren lezen we nu over zijn diensttijd en hoe hij, onder andere omstandigheden, Olympisch kampioen had kunnen zijn.

Nog meer rechtszaken, maar dan honderd jaar geleden. Hierbij staan de broers Anthonie (Toone) en Derk Hendrik (Hendrik) Wolsheimer tegenover rijksveldwachter Smits en jachtopziener Beukema. De gebroeders Wolsheimer komen Smits en Beukema tegen op een smal rijwielpad, en dan gaat er iets mis...

De School-Hoeve, zoals het er nu uit ziet, het huis waar jachtopziener Beukema in 1922 woonde. (foto redactie)

Het conflict wordt tot op het hoogste niveau uitgevochten. Eerst voor de kantonrechter in Groenlo, dan volgt de rechtbank in Zutphen en uiteindelijk komt de zaak voor het gerechtshof in Arnhem.

Hermien Bannink weet zelfs een ramp nog met humor te brengen.

Ten slotte nog een bijdrage van Marije Stomps. Ze zegt: "Gewoon plat praoten tegen de kinder!" (zoals ze dat zelf ook doet) en voegt een verhaal toe in de streektaal dat geschikt is om voor te lezen aan kinderen. We hopen dat het meer ouders van jonge kinderen zal stimuleren om ook mee te werken aan het zoveel mogelijk behouden van onze mooie streektaal.

Correcties

In het vorige nummer waren nog enkele foutjes geslopen. Correcties op de tekst in het vorige nummer van Onder d'n Kroezeboom:

Pagina 3:

Eerste kolom, laatste alinea: 'Roy Ruesink' moet zijn 'Dolf Ruesink' en 'Janny Schepers' moet zijn 'Jannie Schepers'.

Tweede kolom: 'Ferry ter Maat' moet zijn 'Freddy ter Maat'

Pagina 10:

Uit de titel is een stukje weggevalen. 'Een historische marechaussee aan de Barchemseweg' moet zijn 'Een historische marechausseekazerne aan de Barchemseweg'

Meedoen

Als je mee wilt werken aan de inhoud van dit blad dan horen we dat graag. Verhalen zijn welkom. Maar ook oude foto's of documenten die we misschien weer voor een artikel kunnen gebruiken. Kom maar met suggesties. En als je mee wilt doen in de redactie, meld je geheel vrijblijvend aan voor nadere informatie.

Aanleveren kopij

De uiterste datum voor het aanleveren van kopij voor het volgende nummer is 1 augustus. Na deze datum overlegt de redactie over de inhoud van het nieuwe nummer.

Wanneer er te veel kopij is kunnen artikelen worden doorgeschoven naar het volgende nummer. Als iemand een tekst instuurt die naar het oordeel van de redactie niet geschikt is om te plaatsen, dan wordt de betreffende schrijver daarvan op de hoogte gesteld. Kleine tekstuele aanpassingen en spellingcorrecties worden zonder overleg door de redactie uitgevoerd.

Noodzakelijke aanpassingen die de inhoud van het verhaal raken worden met de schrijver besproken. De tekst dient in Word aangeleverd te worden.

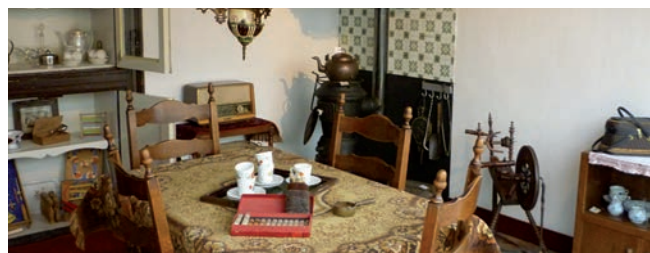
Eén pagina in ons blad is ongeveer 700 woorden, afbeeldingen niet meegerekend. De foto's of afbeeldingen graag gescheiden van de tekst aanleveren. Om goed afgedrukt te kunnen worden moet de grootte van een foto minimaal 1 à 2 MB zijn. Alles kan worden gemaild naar meerbeekherman@gmail.com.

Tot slot

We hopen dat de inhoud van ons blad ook de interesse kan opwekken van meer jonge mensen en mensen van middelbare leeftijd. De geschiedenis, de cultuur en de taal van je eigen omgeving zijn niet saai. Het kan boeiend zijn voor jong en oud!

Veel leesplezier!

Namens de redactie,
Herman Meerbeek

VAN DE BESTUURSTAFEL

Beste mensen,

De tijd vliegt, de pandemie is weer over maar de corona treft nog veel mensen in milde vorm ten opzichte van de afgelopen twee jaar. Dachten wij het ergste achter de rug te hebben, is door Rusland een aantal maanden geleden een oorlog met Oekraïne begonnen. In deze periode, waarin wij de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en andere oorlogen herdenken, en dachten en denken dit nooit meer, maar helaas toch.

Wij als bestuur vergaderen na de pandemie weer een keer per maand om lopende zaken door te nemen. De ledenvergadering heeft ook weer in het nieuwe jaar plaats gevonden. De verplichte statuutwijziging kon daar als agendapunt niet behandeld worden want er waren te weinig leden aanwezig. Om het agendapunt alsnog te behandelen heeft er op 20 april een extra ledenvergadering plaatsgevonden waar het met algemene stemmen werd aangenomen. Vervolgens was er een thema-avond met als gast Bertus ter Weeme. Hij gaf een lezing met als onderwerp Bewerking en verwerking van melk tot melkproducten. Wij staan dit jaar na twee jaar weer op de braderie. Deze is 20 augustus. Tevens is er een pagina gewijd aan onze bus-

reis op 12 oktober naar museum "De Proefkolonie" in Frederiksoord. Geef u vroeg op want: vol is vol. Voor meer informatie, zie de extra bijlage in dit blad.

Informatiebord in Frederiksoord
(foto redactie)

Vanaf de eerste woensdag van de maand, te beginnen in september, houden wij weer onze thema-avonden. Hierover leest u meer in de volgende editie en in het Achterhoek Nieuws of andere media. Maak gebruik van de vouchers die aan de leden zijn uitgereikt twee jaar geleden voor een bezoek aan onze tentoonstellingsruimte en de cactussen bij Annie en Bert van Cactus Oase.

De vakanties kort of lang staan er weer aan te komen. Wij wensen u fijne dagen en een mooie zomer en blijf gezond.

Namens het bestuur,
Geert klein Bluemink.

WINTERPROGRAMMA 2022-2023

Op dit moment wordt er achter de schermen hard gewerkt om ervoor te zorgen dat we u het komende seizoen weer een aantrekkelijk winterprogramma kunnen aanbieden. Thema-avonden die het bezoeken meer dan waard zullen zijn, 'voor elk wat wils', in de hoop dat Corona niet opnieuw roet in het eten zal gooien.

De thema-avonden zijn voor onze leden kosteloos te bezoeken, niet-leden betalen een kleine bijdrage. Meer informatie over de lezingen zal t.z.t. verschijnen in Onder d'n Kroezeboom, op de website, facebook-site en in het Achterhoek Nieuws.'

De thema-avonden staan op de tweede woensdag van de maand gepland, deze kunt u dus alvast vrijhouden in uw agenda.'

Alvast bedankt,
Ina Hummelink

LEDENADMINISTRATIE

De volgende leden zijn ons in de afgelopen periode ontvallen:

- mevr. J.H. Bannink-Wagenvoort
- mevr. R. Stegeman-Pasman
- dhr. A. Hermanns

WERKGROEP LANDBOUWWERKTUIGEN

Herman Bruijl heeft aangegeven om gezondheidsredenen te stoppen als lid van de kasploeg. Hij zit al vanaf het jaar 2000 in de kasploeg. Hij is vanaf het begin betrokken geweest bij de tentoonstelling in de Cactus Oase.

Na de wintersluiting van de Cactus Oase zijn we eind februari begonnen aan de schoonmaak van de boerderij en het klaslokaal. Hierbij hebben we hulp gehad van Aaltje Megelink, Marietje Rossel, Geke Florijn en Mini Nijenhuis.

Marietje Rossel bezig in de grote keuken.

Schenking herdershoorn

Deze hoorn is door Gerrit Hazewinkel geschonken aan Old Reurle.

Herman en Aaltje Megelink bezig met het schoonmaken van de vitrines.

Geke Florijn verschoont de kinderwagen.

Bij de hoorn werd de volgende tekst aangeleverd: "Deze hoorn is jaren in bezit geweest van Gerrit Hazewinkel in Eibergen. Gerrit was hoofdonderwijzer in Eibergen en zorgde rond 1970 voor de wederopstanding van de midwinterhoorn in Eibergen en daarmee in de Achterhoek. Gerrit heeft veel lezingen gehouden in den lande over het midwinterhoornblazen en vertelde daarbij kerstverhalen. Dan had Gerrit ook deze herdershoorn bij zich om er over te vertellen.

Volgens Gerrit is de hoorn geweest van Hendrik Meijer. Zie de initialen HM in de hoorn. Hendrik was de schapsherder van kasteel Ruurlo. De hoorn zal van rond 1800 zijn. Volgens het verhaal van Gerrit hielden meerdere boeren, in de boerderijen welke bij het kasteel hoorden, enkele schapen. Hendrik Meijer was dan de herder (van de gezamenlijke boeren) die de schapen dagelijks hoedde. Bij het ophalen 's morgens blies Hendrik op de hoorn zodat de boeren de schapen loslieten. 's Avonds herhaalde dat blazen zich om de schapen weer in de stal op te sluiten."

Groeten,
Dik Nijenhuis, coördinator.

IN GESPREK MET DERK WOERTS

In Ruurlo is Derk Woerts beter bekend als Derk van de Mölle. Als je met hem begint te praten over de Tweede Wereldoorlog dan krijg je heel wat te horen. Op mijn vraag of hij iets over de oorlog zou willen vertellen, kreeg ik een uitgebreid verhaal. Veel leesplezier.

Henk Hilferink

Aanloop naar de oorlog

Derk begon met de uitleg dat Colijn niet aan de vooravond van de Duitse bezetting nog over rustig slapen heeft gesproken. Wel zou er contact zijn geweest tussen Duitsland en Nederland over een mogelijke oorlog. Zo was eens een Duitse aanval aangekondigd voor 12 november 1939. Daarna kwam het idee om alleen Nederland onder de grote rivieren te bezetten om van daaruit België in te kunnen trekken. De hoge Duitse legerleiding vond dat geen goed plan omdat dan het Nederlandse leger letterlijk achter Duitsland zou komen te staan. Uiteindelijk kwam de min of meer verrassingsaanval op 10 mei 1940. Met deze inleiding hoorde ik een paar voor mij nieuwe feiten. Het was nog maar het begin.

Er was inderdaad contact tussen Duitsland en Nederland. De Nederlandse militair attaché Bert Sas was namelijk goed bevriend met de Duitse kolonel Hans Oster. Oster had een afkeer van het naziregime en gaf daarom details van "Fall Gelb" (het Duitse militaire plan om de Lage Landen aan te vallen en in te nemen) aan Nederland door. Onder de gegevens die hij doorspeelt zijn onder andere de steeds door Hitler veranderende aanvalsdata voor Nederland, de inzet van parachutisten voor de gevangenne van het Nederlands koninklijk huis, en de aanvalsroute van de 9e pantserdivisie.

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Bert_Sas#Hans_Oster

Vorbereiding voor de oorlog

In augustus 1939 ging de oproep uit voor een algemene mobilisatie. Meer dan 200.000 soldaten moesten naar hun mobilisatieadres. In de Achterhoek werden bij bruggen groepen van 20 soldaten ondergebracht. Zo ook in een loods van het spoor. Hun taak was bij inval van de Duitsers bruggen te laten springen. Op 10 mei 1940 werd de brug bij Vels (Zelhemseweg) opgeblazen. Omdat het explosief met een lont werd aangestoken moesten ze er vrij dichtbij komen. Daarbij viel een dode.

Diezelfde dag begon de oorlog. Om 5.00 uur hoorde Derk de pantser trein, toen nog met een stoomlocomotief, met voor- en achterop een kanon. Een lorrie ging vooruit om te controleren of de baan veilig was. Als extra beveiliging duwde de trein een paar lege

goederenwagens voor zich uit. Op het station stopte de trein even, wachtte op de groene lichtkogel vanuit de lorrie ten teken dat de baan verderop veilig was, en trok toen weer op. De stations-wacht, Jan Telkamp, probeerde nog een wissel verkeerd te zetten. Daarvoor werd hij door motorsoldaten mishandeld en gedwongen de wissel weer zo te zetten dat de trein verder kon richting Vorden. Het verhaal ging dat vanuit de trein Hollandse stemmen te horen waren. Die moeten dan van NSB'ers geweest zijn. 's Avonds kwam de pantser-trein weer terug, ogenschijnlijk onbeschadigd.

Taak van grenswachten

De grenswachten moesten grensoverschrijdingen op doorgaande wegen doorgeven, bruggen laten springen en bomen laten omvallen. Daarvoor hadden ze trotylbanden om de bomen gebonden. Daarna moesten ze zich terugtrekken achter de IJssel.

Nederlandse militairen leggen trotylbanden aan. Deze gordels met blokjes TNT werden om bomen gebonden en vervolgens van een afstand tot ontploffing gebracht. (collectie Het Leven, Delpher)

Iemand had Derk verteld hoe de IJsselbruggen in Zutphen al snel waren opgeblazen. Daarom probeerden de Duitsers in rubberboten de IJssel over te steken. Een Nederlandse soldaat op een brugpijler schoot met zijn mitrailleur de bootjes lek. Derk vond het verbaazingwekkend dat de Duitsers niet het pontje bij Bronkhorst gebruikten om over te steken.

Aspergeversperring in de Vordenseweg

In de Vordenseweg hadden de Nederlanders aspergeversperringen aangebracht: stalen staven die rechtop stonden in verzonken gaten in het wegdek. Zo maakten ze het voor de Duitsers moeilijk om naar Zutphen op te rukken. De Duitsers trokken toen met hun paarden en wagens via Barchem en Lochem naar Zutphen. De wagens en andere voertuigen hadden ze bedekt met oranje vlaggen. Dit om eventuele geallieerde vliegtuigen de indruk te geven dat dit Nederlanders waren. Daar moesten ze dus niet op schieten. De aspergeversperringen werden later door smid Teger met een snijbrander afgesneden.

Nederland capituleert

Derk legde uit dat het bombardement van Rotterdam niet was opgedragen door Hitler maar door veldmaarschalk Herman Göring. Dat zat zo. De Duitse commandant die de inname van Rotterdam leidde maakte in de ogen van Hitler niet snel genoeg vorderingen. De man was bevriend met Göring. Dus kon hij Göring vragen om een vriendendienst in de vorm van luchtsteun. En die kreeg hij, met alle gevolgen van dien.

Duitse gezindheid

Wat de Duitse gezindheid betrof, daar kreeg Derk op school mee te maken. Eens vroeg een onderwijzer aan jongens waarom ze te laat waren. De jongens voerden als excuus aan dat ze niet konden zien hoe laat het was omdat de kerkklok stil stond (op 13.00 uur). Deze was beschadigd bij het weghalen van de kerkklokken door de Duitsers. De onderwijzer antwoordde: "Dat de Duitsers die kerkklokken weggehaald hebben is heel nuttig. Met dat metaal van die klokken weten ze in Duitsland wel iets beters te doen dan het hier in de kerktoren te laten hangen!"

Later werd van een stuk spoorrail een balk boven in de kerk gemaakt waar het slagwerk van de klok tegen aan kon slaan. Zo werd de tijd toch weer aangegeven met klokslagen.

Strijd om het Ruhrgebied

In maart 1943 startten de geallieerden met de strijd om het Ruhrgebied en op 19 november kwamen er plotseling geallieerde vliegtuigen over, 50 stuks in vierkant formaat. Ze vlogen richting Duitsland, waar ze waarschijnlijk door Duitse jagers werden aangevalen. Om meer snelheid te kunnen maken en de risico's te verminderen, lieten de geallieerde vliegtuigen in grote haast hun fosfor- en brisantbommen vallen, wel 400 stuks. Dit liet door de hele Achterhoek een spoor van vernieling achter. Een boer, die altijd pachte nooit bang te zijn - hij was ook op de Grebbeberg geweest - had toen toch maar even geschild achter een hoop stoppelknollen. Als door een wonder vielen er in Ruurlo geen persoonlijke slachtoffers maar de schrik zat er goed in.

Op zaterdag 7 oktober 1944 was er een zware lucht-aanval op Emmerich. Eerst werd de rand van de stad gebombardeerd met brandbommen en daarna het centrum. Binnen een half uur werd de stad totaal verwoest, op de fabrieksschoorsteen van Unilever na. Een inwoner uit Baak herinnerde zich, "Het bombardement op Emmerik, 30 kilometer zuidelijker, deed het huis trillen op z'n grondvesten." Ook in Ruurlo werden de inslagen gevoeld. In 1949 werd de streek van Hoch-Elten als oorlogsgenoegdoening aan Nederland toegewezen. Er werden toen vanuit hier dagtochten georganiseerd naar Hoch-Elten. Met een verrekijker was dan goed te zien hoe Emmerich verwoest was.

Landwacht ingekwartierd

Vanaf 7 september 1944 wordt Ruurlo overspoeld door de restanten van de 10de SS-Pantserdivisie 'Frundsberg', onder bevel van generaal-majoor Heinz Harmel. Harmel richt zijn hoofdkantoor in op Huize Ruurlo, de Koekoeksschool wordt noodlazaret. Het merendeel van de troepen vertrekt echter hals over kop naar Arnhem als daar op 17 september operatie Market Garden begint en laten een vreselijke bende achter. De huisarchitect Ras vond er een keer een laars waar nog een been in zat.

De Landwacht was ingekwartierd in een dependance van Avenarius (hier staan nu appartementencomplexen, Red.). Ook in de seinwachtershuisjes zaten landwachters. Hun taak was de spoorweg bewaken tegen sabotage.

In 1944 reden er namelijk, tot de spoorwegstaking in september 1944, treinen rechtstreeks van Ruurlo naar Amsterdam. Met deze trein hadden mensen uit het westen die in Ruurlo voedsel hadden gehaald minder kans om onderweg bij een controle uit de stilstaande trein te worden gehaald. De mensen stapten vanaf de zuidkant van het station in om de controle bij het instappen vanaf het perron te ontlopen.

De geallieerden komen

Begin 1945 werd de Stationsstraat in Ruurlo bestraat door de Organization Todt. Op Goede Vrijdag, 30 maart 1945, was dit werk af. Zaterdag 31 maart kwamen de eerste Engelse en Canadese verkenneren. Daarbij werden in het Ruurlose Broek Gerrit Jan Stokkink en zijn vader voor Duitsers aangezien en door de geallieerden beschoten. Beiden zullen dit niet overleven. De geallieerde verkenneren reden via de Stapeldijk Ruurlo binnen. In de Dorpsstraat schoten ze op borsthoogte door de ruiten van de winkels en woningen. Dit uit voorzorg dat zich daar geen scherpschutters achter zouden ophouden.

Een dag later kwam over de Stapeldijk een grote kolonne tanks richting Ruurlo. De voorste werd opgeblazen door een pantservuist met als gevolg drie doden. Zij werden begraven bij de Oranjerie.

Deze aanslag met een pantservuist kon gebeuren door een naar misverstand. De dag ervoor was het kasteel geïnspecteerd door de verkenner. Zij troffen een leeg kasteel aan met een Rode Kruisvlag wapperend in de tuin en meldden dit, denkend met een hospitaal van doen te hebben.

Beschieting van Lochem

In de kolonne geallieerden zaten drie grote vrachtwagens die een houwtser trokken. Zo'n houwtser kon granaten met een diameter van 15 cm afschieten. Eén van die houwtzers werd opgesteld naast het huis van Derk. Vanaf daar schoten ze op Lochem. Het gezin Woerts kreeg de waarschuwing borden, schoteltjes en kopjes plat neer te leggen omdat het schieten grote schokken zou veroorzaken. Die waarschuwing werd genegeerd. De schok van het eerste schot was enorm. Deuren vlogen open en borden vielen van de schoorsteen naar beneden. Kopjes op schotels rammelden in de kast. Toen werd toch alles maar veilig neergezet. De knallen waren niet te beschrijven zo luid.

Gevechten om Harfsen

Daarna trokken de geallieerden via Barchem en Zwiep naar Lochem. De Duitsers trokken zich terug achter het Twentekanaal. Daarbij werd onder andere het hele oude Harfsen kapotgeschoten. Ook een windmolen werd in brand geschoten. Om ieder huis werd gevochten. Bij een boer zaten de Canadezen en de Duitsers elkaar achterna rond een hooiberg. Mensen die op weg waren naar een begrafenis zochten beschutting in schuttersputjes, met de hoge hoed op.

Vraag: had je last van de Duitsers?

Antwoord: "Dat viel wel mee, als je ze maar niet tegenwerkte. Dat kwam ook doordat hier bewakingstroepen lagen, geen echte vechtersbazen."

Bakkersmeel uit Deventer

Het bakkersmeel in Ruurlo kwam van Noury & van der Lande uit Deventer. Het werd in Ruurlo aangevoerd met de trein. In Ruurlo werd het rondgebracht in een vrachtwagen van Poeze. Dit bedrijf had ook van twee personenauto's een vrachtwagen gemaakt voor het vervoer van varkens naar het spoor. Eén keer werd de trein met varkens beschoten vanuit een vliegtuig.

School – Duitse les

Ter afsluiting vertelde Derk nog dat hij in 1940 in de 5e klas van de lagere school zat. In de 6e, 7e en 8e klas kreeg hij verplicht twee uur per week les Duits. Dat was wel handig. Want toen Nederland de eerste televisie kreeg – twee uur per dag – had Duitsland al drie zenders. Die waren te ontvangen tot aan de IJssel, dus ook in Ruurlo. Met dat beetje Duits wat hij had

geleerd op school was daar dus iets van te begrijpen. Aldus opgetekend in een gesprek met Derk Woerts op 2 november 2019, aangevuld met informatie uit het boek 'De Harmonica bleef 5 jaar stil' van Jan Oonk en Bert Leuverink.

Naschrift:

Derk heeft dringend gevraagd dit verhaal niet eerder te publiceren in De Kroezeboom dan na zijn dood. Dat is tekenend voor zijn persoonlijkheid. Wij hebben die wens graag gerespecteerd.

Derk Woerts

*In 2014 bezocht Derk de molen voor de laatste keer.
(foto: Petra Welmerink)*

Derk werd op 31 december 1929 in Ruurlo geboren en was jarenlang lid van Old Reurle. Veel mensen kennen hem als 'Derk van de Mölle'. De zaag- en korenmolen Agneta speelde namelijk een grote rol in zijn leven. Al op 14-jarige leeftijd ging hij als knecht aan het werk op de molen. Derk zorgde voor het zagen en malen. De gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog maakten een grote indruk op Derk en hij vertelde er later vaak over. Ongeveer vijftig jaar lang is Derk dagelijks aan de slag geweest op de molen. Hij woonde aan de Houtwal, waar hij na het overlijden van zijn moeder in 1993 bleef wonen. Hij bezocht daarna nog wel regelmatig de molen. Op 84-jarige leeftijd bezocht Derk de molen voor de laatste keer en ging nog naar boven. Derk Woerts overleed op 23 november 2021.

DE MANPAD – FAMILIE BLOEMENDAAL

EEN VERHAAL OVER EEN MOEDIGE FAMILIE IN OORLOGSTIJD

Bladerend in het digitale krantenarchief Delpher, op zoek naar historische informatie over Ruurlo, stuitte ik op een advertentie in het dagblad Trouw van 12 juni 1945 dat vroeg om nader onderzoek. Zeker gezien de datum en de inhoud was mijn nieuwsgierigheid gewekt. Welk verhaal zat hierachter?

Geke Florijn

De advertentie

Hiermede betuigen wij
onzen hartelijken dank
aan vrienden, buren en
bekenden en speciaal aan
de familie **Derk Bloemen-
daal** voor de hulp, gast-
vrijheid en vriendschap
in de drie jaren van ons
onderduiken ondervonden
Wij zullen dit nooit ver-
geten.
Fam. SERPHOS.
Fam. MEIJERS.
Ruurlo, „De Manpad”,
10 Juni 1945.

Advertentie in Trouw
12 juni 1945.

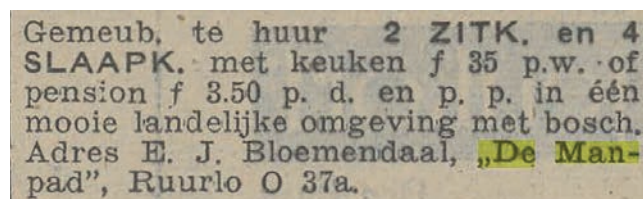
In het digitale krantenarchief Delpher is veel informatie te vinden over bijna alles wat zich in Ruurlo afspeelde. Wie er geboren, verloofd of getrouwd was. Wie er geslaagd was voor het diploma machine schrijven, waar een net kamermeisje werd gevraagd... In de kranten is alles te lezen en soms vind je een advertentie die vragen oproept. Zoals deze advertentie in het dagblad Trouw van 12 juni 1945. Wie waren deze mensen die ondergedoken hadden gezeten in de Tweede Wereldoorlog? Hoe kwamen ze bij de Derk Bloemendaal? Wat is er van deze mensen geworden?

De Manpad - de familie Bloemendaal

De familie Bloemendaal komt in 1925 vanuit Zelhem naar de Heurne in het buitengebied van Ruurlo. Boerderij “De Manpad” is vrijgekomen door het vertrek van de familie Klein Winkel. De boerderij wordt verpacht door baron Alexander van Heeckeren van Kell. Deze vindt het noodzakelijk dat er pachters van buiten de Heurnse gemeenschap komen, omdat er te veel binnen de families wordt getrouwd. Derk Bloemendaal en zijn vrouw Grade Groot Wasink, hun dochtertje Johanna (geboren 1924) en de broer van Derk, Evert Jan, worden dus de nieuwe pachters op “De Manpad” O37 te Ruurlo (nu Manpadweg 4). In de jaren die volgen krijgen Derk en Grada nog zeven kinderen. Evert Jan is niet getrouwd. Derk heeft een gemengd bedrijf met koeien, varkens, kippen en land waarop haver en rogge worden verbouwd.

Evert Jan bouwt zelf een huis (O37A, nu Manpadweg 1) en begint een kippenboerderij. In 1938 trouwde Evert Jan. Hij is dan 45 jaar en trouwt met de 38-jarige Jannetje Bruijnes uit Ermelo. Evert Jan en Jannetje hebben geen kinderen maar wel een groot huis en ze gaan kamers te huur aanbieden in de landelijke dagbladen.

Beide gezinnen hebben een sterk geloof en zijn lid van de Hervormde Kerk. Vanuit die overtuiging beginnen ze rond 1942 onderduikers op te nemen.

Gemeub. te huur 2 ZITK. en 4
SLAAPK. met keuken f 35 p.w. of
pension f 3.50 p. d. en p. p. in één
mooie landelijke omgeving met bosch.
Adres E. J. Bloemendaal, „De Man-
pad”, Ruurlo O 37a.

Uit het Algemeen Handelsblad van 21 juni 1941. Deze advertentie plaatste Evert Jan af en toe in de krant om kamers te verhuren.

De onderduikers

Doordat Evert Jan in de landelijke dagbladen adverteert, komt hij tijdens de Tweede Wereldoorlog in contact met het de Landelijke hulp voor Onderduikers (LO), een ondergrondse organisatie die in heel Nederland actief is. De organisatie zorgt voor onderduikadressen terwijl de knokploegen (KP) zorgen voor voedselbonnen door overvallen te plegen op distributiecentra. De eerste onderduiker die bij Evert Jan wordt ondergebracht is de joodse paardenhandelaar Julius Gundelfinger. Al spoedig komt er een medeonderduikster namelijk de Amsterdamse Celine Polak. Deze bibliotheekmedewerkster was ontslagen omdat ze joods was en ook zij was genoodzaakt onder te duiken. Via Doetinchem komt zij aan de Manpadweg terecht. Als de Duitse bezetter in 1944 het kasteel van Ruurlo confisqueert, komt ook de barones van Heeckeren van Kell met haar twee zoontjes en de kinderjuf bij Evert Jan.

Via Evert Jan komen ook bij Derk en Grada twee joodse families onderduiken. De familie Meijers bestaat uit Mathilde Sophie (Hilde) Meijers, haar dochter Tineke (later Tirtsa Levy) en zoon Moshe (Menno). Op hun vorige onderduikadres in Utrecht

was in oktober 1942 een inval waarbij de echtgenoot van Hilde was opgepakt. Hij werd in 1943 in concentratiekamp Amersfoort doodgeschoten.

De andere familie is de familie Serphos, een joodse slagersfamilie. Nathan (Natty) Serphos (door de kinderen Bloemendaal oom Willem genoemd), zijn vrouw Sophie Betsy (Fiene, zij werd tante Riek genoemd) en hun dochtertje Elisabeth Yaël (Lies). Hilde en Fiene zijn zusters. Bovendien was Julius Gundelfinger getrouwd geweest met de overleden zuster van Nathan Serphos. Het was dus allemaal familie.

Huis "de Manpad".

Derk Bloemendaal heeft op de hilde een klein kamertje afgetimmerd waar de zes onderduikers kunnen verblijven. Ze komen wel in de keuken, maar blijven toch zoveel mogelijk buiten beeld.

Gerda Eenink-Bloemendaal (1936), dochter van Derk en Grada, vertelt dat de dames veel zaten te breien. "Als het breiwerk af was, werd het weer uitgetrokken en begonnen de dames opnieuw." Soms kwamen de onderduikers van Evert Jan op bezoek en dan was het vaak een luidruchtige boel.

Als er onraad was konden de onderduikers van Derk via een raam vluchten naar een hutje in een houtsingel. Daar moesten ze blijven tot de kust veilig was. Dat dit altijd is goed gegaan, is iets waar Gerda zich altijd over heeft verbaasd, want de mensen moesten vanuit het huis door een open weiland naar de schuilhut in de houtsingel tussen de Manpadweg en de Buitenveldertweg. Dat zal toch best weleens iemand hebben gezien, maar er is nooit verraad geweest. In de drie jaar dat er onderduikers waren, hebben de onderduikers zich een paar keer moeten verstoppen omdat er onraad dreigde. Er is echter nooit sprake geweest van een huiszoeking.

Ook weet Gerda dat er nog een "boerenknecht" Arie Kapelle was, die ergens uit de Betuwe kwam. Maar meer kan zij zich daar niet meer van herinneren. Zo bij elkaar waren er veel kinderen die wisten van de onderduik. Allemaal moesten ze het netjes geheim houden. Voor de kinderen van Derk en Grada betekende het bijvoorbeeld dat er geen vriendjes of vriendinnen kwamen spelen. De oudste kinderen gingen al gauw buiten huis werken. Gerda's oudste broer was 14 jaar en hij fietste vaak rond in de buurt. Als hij iets

verdachts zag, kwam hij naar huis en konden de mensen verdwijnen. Voor de jeugdige onderduikers was het soms moeilijk om stil en onzichtbaar te zijn. Maar de kinderen Bloemendaal wisten niet beter of je hield je mond dicht. Als de voedselbonnen werden gebracht zaten ze er gewoon bij aan tafel.

Maar moeder Grada moest voor al deze mensen ook wassen en koken en daarbij konden de joodse dames niet helpen. Bovendien werd er voor de joodse onderduikers koosjer, dus volgens de joodse traditie, gekookt. Al gauw kwam er een soort wasmachine met een wringer erop.

De onderduikers zijn tot het eind van de oorlog gebleven.

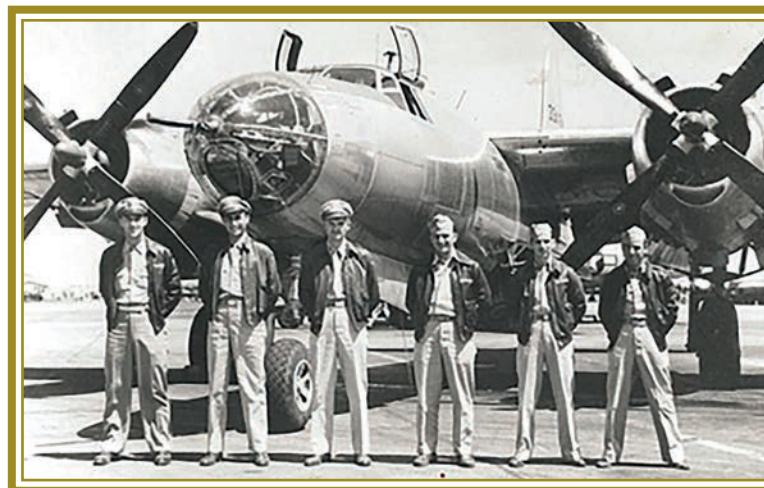
De piloot

In het voorjaar van 1945 ziet Derk Bloemendaal een vliegtuig overkomen dat is aangeschoten. Er komt iemand aan de parachute naar beneden vlakbij de singel tussen zijn huis en dat van zijn broer. Derk gaat er onmiddellijk op af om de piloot helpen te verdwijnen en ook om te zorgen dat de parachute verdwijnt.

Gerda kan zich nog precies herinneren waar de piloot in de greppel verdween. Waar de parachute is gebleven is niet bekend.

Derk gaat meteen het land eggen om zo de sporen uit te wissen. Terwijl hij daarmee bezig is, komt er een Duitser of NSB'er (dat weet Gerda niet precies meer) met de vraag of Derk iets heeft gezien. Derk beweert van niet: hij was immers te druk, wetende dat hij nog niet alle sporen had weggewist. Maar de bezoeker gaat verder zonder om zich heen te kijken. 's Avonds komt de piloot thuis bij de Bloemendaals. Door o.a. de oudste dochter, Johanna Bloemendaal (20 jaar), is deze Amerikaan op de fiets naar Doetinchem gebracht. De piloot is in Amerika teruggekeerd.

Uit het verslag op de site van Oud Zelhem blijkt dat het waarschijnlijk om John Stankiewicz ging. Hij was een 29-jarige tapijtwever uit Boston en boordschutter in een Amerikaans toestel dat boven Coesfeld was geraakt. Het vliegtuig crashte in de Dorpsstraat van Laag-Keppel waarbij vier burgers omkwamen.

Bemanning van de Martin Marauder B-26/468103. Derde van rechts is John Stankiewicz.

Na de oorlog

Op 1 april 1945 wordt Ruurlo bevrijd. Alle bewoners van de Manpadweg, inclusief de onderduikers, gaan naar de weg van Halle naar Ruurlo om de bevrijders met hun tanks, jeeps en vrachtwagens te verwelkomen. De geallieerden parkeren hun voertuigen nog voor enkele dagen op het land van de Bloemendaals voordat ze verder trekken.

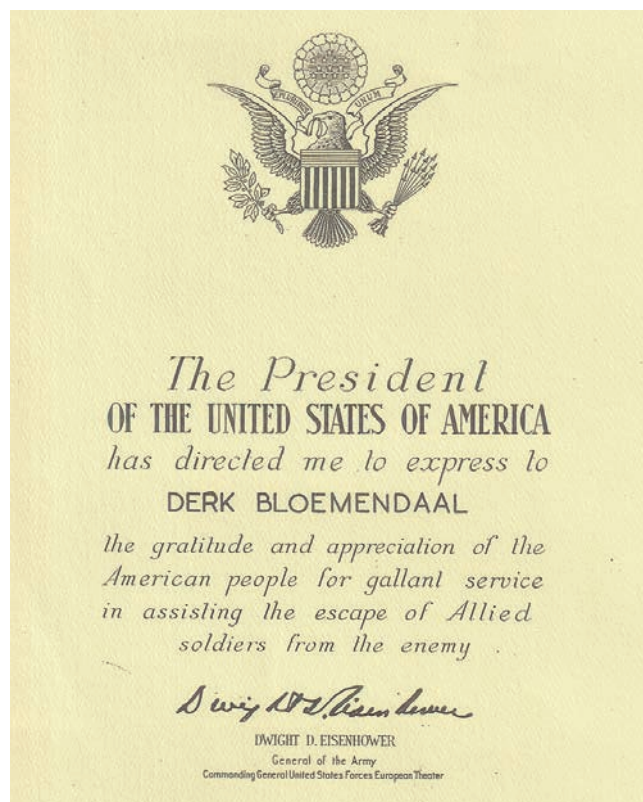
Na enkele dagen vertrekken dan ook alle onderduikers en de barones en word het weer stil op de Manpadweg.

Hoe is het met de onderduikers na de oorlog gegaan? Van de familie Serphos is bekend dat ze zijn teruggegaan naar Enschede waar Nathan weer als slager aan de slag gaat. Van zijn familie is hij de enige die de oorlog heeft overleefd. Hij sterft in 1950 op 52-jarige leeftijd. In 1951 trouwt zijn weduwe Fiene met Julius Gundelfinger.

Julius sterft in 1969 in Hilversum. Fiene sterft in Haifa (Israël) in 1989. Ook Lies is naar Israël vertrokken.

Moshe Meijers sneuvelt in 1967 tijdens de Zesdaagse oorlog in Israël.

Celine Polak gaat op 1 juli 1945 weer aan het werk bij de Openbare Leeszaal in Amsterdam. Haar broer heeft de oorlog overleefd, haar drie zussen helaas niet.

Oorkonde getekend door generaal Dwight D. Eisenhower.

In 1946 lezen we in de krant dat Derk Bloemendaal van de Amerikaanse president Eisenhower een dankbetuiging heeft ontvangen voor zijn hulp aan de piloot.

Een sterk geloof gaf Derk en Evert Jan Bloemendaal de moed om dit te doen.

Op de vraag van dochter Gerda aan haar vader, wanneer het hem weer zou worden gevraagd en of hij het dan weer zou doen, antwoordde Derk dat hem die opdracht van hoger hand wordt opgelegd. Daarvan was hij overtuigd.

Naschrift

Op 12 april 2022 verscheen het boek Geruisloos verdwenen uit de bibliotheekgeschiedenis van Mark Deckers. Deckers ging op zoek naar de verhalen van elf bibliotheekmedewerkers die bijna geruisloos hun baan kwijtraakten omdat ze joods waren. Het verhaal van Celine Polak is hierin ook opgenomen.

Bronnen

Gerda Eenink-Bloemendaal, dochter van Derk en Grada Bloemendaal-Groot Wassink. Dank je wel voor je tijd en je verhalen.

Website Yad Vashem (<https://www.yadvashem.org>)
www.delpher.nl

Mark Deckers, bestuurssecretaris bij Rijnbrink, een ondersteuningsinstelling voor de bibliotheken in Gelderland en Overijssel. Met zijn artikel over Celine Polak kruisten onze wegen door de naam Bloemendaal.

Website Old Zelhem (<http://www.oudzelhem.nl>)
Stichting Oorlogshistorie Bloemendaal 1940-1945

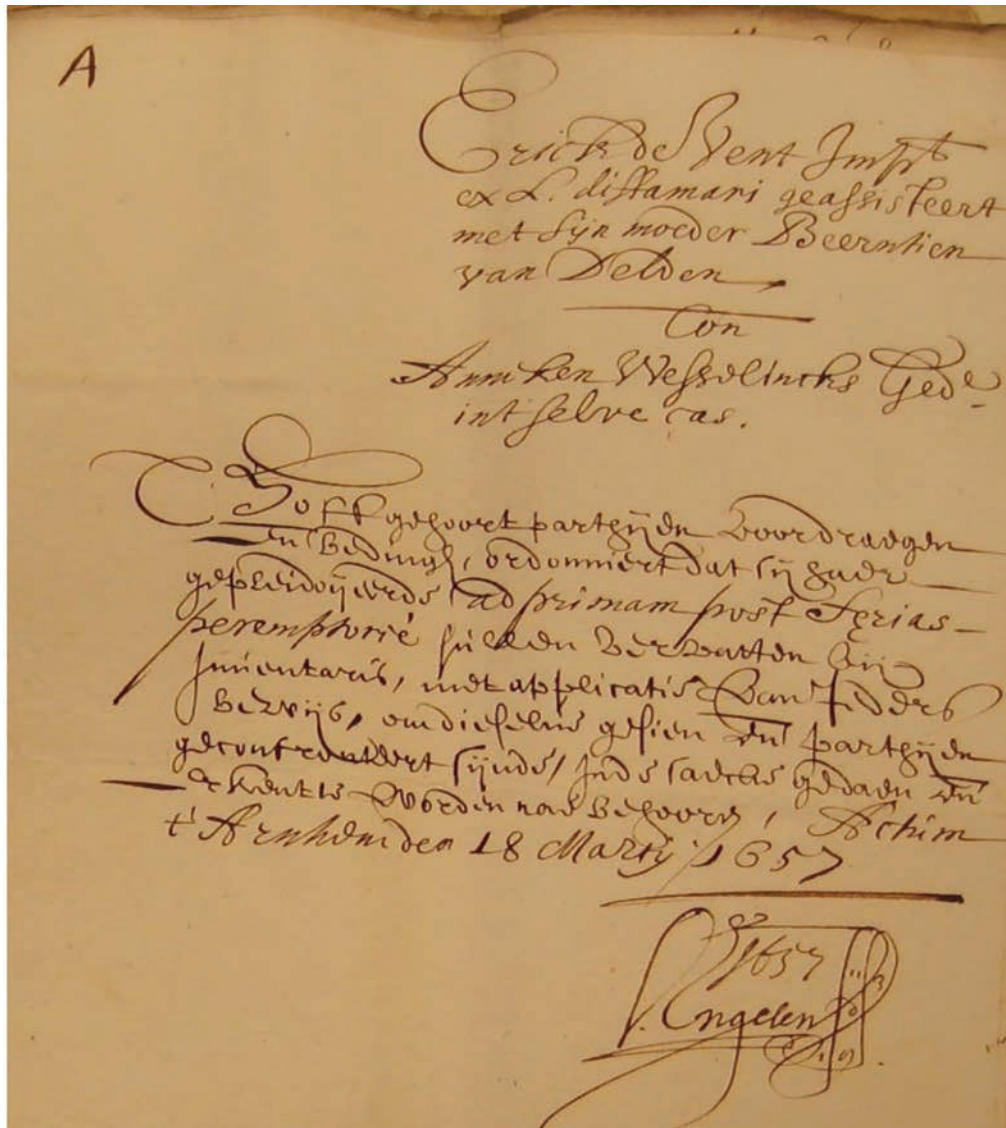

Oorkonde Yad Vashem waarin vermeld is dat er een boom geplant is op de Herdenkingsberg in Jeruzalem.

Yad Vashem

Aan Derk en Grada, alsook aan Evert Jan en Jannetje is een Yad Vashem-onderscheiding toegekend voor hun verdienste in de oorlog. Tevens is er een boom voor hen geplant in Israël. Met Lies Serphos is het contact gebleven tot de begrafenis van Derk Bloemendaal in 1983. Toen is het contact beëindigd. Ook de kinderen Bloemendaal wilden deze geschiedenis afsluiten.

DE FAMILIE DE VENTE (9C)

Erick de Vente Imp(etrant)t ex L(ex) diffamari geassisteert
 met sijn moeder Beerntien van Delden
 Con(tra)
 Anneken Wesselincks Ged(aagde) int selve cas
 't Hoff gehoort parthijen voordraegen
 en bedingen, ordonneert dat sij haer
 gepleidoijerde ad primam post ferias
 peremptorie sullen vervatten bij
 inventaris, met applicatie van Ieders
 bewijs, om dieselve gesien en(de) parthijen
 erkent te worden nae behooren, Actum
 t' Arnhem den 18 Martij 1657 V. Engelen

Op de bladzijde hiervoor zien we de eerste bladzijde van het verweer van advocaat Van Engelen die Erick de Vente moet verdedigen inzake trouwbeloften die deze gedaan zou hebben aan Anneken Wesselinck. In het vorige artikel 9b (zie Onder d'n Kroezeboom 151, blz. 14) heeft u kunnen lezen dat haar advocaat zijn best heeft gedaan om dat zeer waarschijnlijk te maken.

Van Engelen komt met 13 bewijsstukken, verwerkt in 218 artikelen, om aan te tonen dat Erick die belofte niet gedaan zou hebben, omdat de familie Wesselinck niet te vertrouwen is.

Zo is er ene Egbert van Ruerloe, over de 60 jaar, die beweert dat hij Tijs te Elschatte over Anneken Wesselinck heeft horen zeggen: "Ziet die schele duivel daar staan, zij heeft het al laten glijden", hiermee haar beschuldigend van lichtvaardigheid en hoerij.

Dan is er een verklaring van de richter van Ruurlo Arnold Willinck die zegt dat een volle neef van moederszijde van Anneke, een zekere Henrick Kistemaker, samen met zijn vader en broer verschillende gewelddadigheden gepleegd heeft in het dorp. Hij is er vandoor gegaan, zat in Goor in de gevangenis maar ontsnapte. Daarna heeft hij nog een doodslag begaan en is sindsdien in het buitenland voortvluchtig. Waarmee gezegd wil zijn dat Annekes familie geen beste naam heeft.

Arnold Willinck ondervraagt vervolgens Rutgert Eeftingh ± 40 jaar, Margrita Gruyters in de 50 en koster en schoolmeester Johannes Cranius ± 50 jaar. Zij bevestigen allemaal het verhaal dat Berent te Elschatte met een bierglas was komen aanzetten waarin volgens hem Spaanse vliegen zouden zitten waarmee zijn vrouw Derksken Wesselinck, een zus van Anneken, hem zou willen vergiften. Hij had dat glas zelfs in bewaring gegeven in het huis van Johannes Cranius en zijn vrouw Margrita Gruyters.

Dan wil Arnold Willinck nog weten wie de baas is in het huis van Erick. Is dat stiefvader Jan te Elschatte of zijn vrouw Berentien Willems van Delden, weduwe van Lubbert te Vente. De getuigen weten niet of hij haar ooit heeft afgebeukt of geslagen, maar ze weten wel dat Berentien menigmaal om hem de deur uitgelopen is, wat het hele dorp weet.

Op de vraag of ze ook weten of Berentien het huwelijk tussen Erick en Anneken wel ziet zitten, zegt Cranius dat Berentien vorig jaar herfst toen ze haar kinderen (bij Jan te Elschatte verwekt) naar school bracht hem vroeg: "Zou je me dat aanraden? Berent te Elschatte en Erick zouden elkaar vermoorden. Dat zal ik niet toelaten." In de voorgaande aflevering hebben we kunnen lezen dat Berent getrouwd was met Derksken Wesselinck en woonachtig was in de herberg van Willem Wesselinck, waar hij zijn beroep van chirurg uitoefende. Uit andere bronnen weet ik dat hij ook anderszins graag zijn mes trok.

Een volgende ondervraging door Arnold Willinck betreft Jan te Elschatte, Aeltken van Delden en Jan

Wessels. Of Jan en Aeltken weten dat Willem Wesselinck en Erick elkaar wel eens met "Neef" aanspreken? Dat bevestigen beiden. De reden voor die aanspreking zou zijn dat Willem Wesselincks moeder een bastaardkind zou zijn van Court te Vente, gewezen pastoor van Ruurlo. (Zie over hem Onder d'n Kroezeboom december 2018.) Ook dat hebben de beide getuigen hun ouders weleens horen zeggen. Als dat zo is, zijn Erick en Anneken bloedverwanten in een bepaalde graad en dat zou een belemmering kunnen zijn bij een huwelijk.

Ook wordt gevraagd wat ze weten van de vrouw van Willem Wesselinck, Griete (ter Marse). Ze vertellen dat ze hebben horen zeggen dat ze uit het Sticht Munster afkomstig is en dat ze eerst als dienstmeid bij hem gediend heeft. Dat zij van hem bezwangerd raakte en pas daarna met hem getrouwd is.

De richter wil ook nog weten hoe Berentien tegen het voorgenomen huwelijk aankeek. Jan te Elschatte heeft daar nooit iets over gehoord, maar Jan Wessels, haar boerenknecht, zegt dat Berentien haar zoon Erick daarover heeft "bekeven" en hem iets naar de oren gegooit heeft.

Aeltken van Delden en Jan Wessels bevestigen dat ze op de wheme zijn geweest toen Willem Wesselinck probeerde om Berentien met een hoop brandewijn te laten instemmen met het huwelijk van haar zoon Erick met zijn dochter Anneken. Aeltken voegt er nog aan toe dat Willem toen beloofde Berentien een nieuw kleeft te geven als zij zou instemmen, wat zij resoluut afwees met de woorden: "Ik hebbe selvest klederen genoeg, ik wilde liever dat u die duivel haalde, als ik het aangegevene houwelijk wil consenteren." Aeltken zegt ten slotte nog dat Anneken onlangs bij haar aan huis geweest is om haar met een paar appels te verleiden een goed woordje te doen om het huwelijk te helpen bevorderen, maar zegt tevens dat ze Anneken toen gevraagd heeft of Erick haar ooit wel eens beloften van trouw gedaan had. En Anneken moest dat ontkennen.

Een volgende ondervraging betreft de personen van Jan Teger uit Borculo ± 58 jaar en Egbert Hogelucht genandt van Ruerlho over de 67 jaar. Zij verklaren op vrijdag 4 december 1656 aanwezig te zijn geweest in de herberg van Stoffer Bensingh, toen daar een markengericht gehouden werd onder leiding van Dr. Henrick van Trier. Het betrof een geschil tussen Erick te Vente en Berent te Elschatte den olden over het recht van overpad over een stuk land van Erick. Jan Teger had Dr. Van Trier met zijn kar van Borculo naar Ruurlo gebracht. Egbert Hogelucht was daar met nog anderen aanwezig als getuige.

Na afloop van het gericht is Erick te Vente door de huisvrouw van Willem Wesselinck en haar dochter Derksken aangevallen en bedreigd met een hakmes, wat beide getuigen bevestigen. Bovendien zou de huisvrouw van Willem Wesselinck Erick nog nageroeven hebben: "Gij moordenaarspak! Hebt gij uw bestevader (van moederszijde) Willem te Langenborg wel gekend, die erendief, die sluipdief. Zijn wij niet net zo

goed als jij zijt?"

(Uit andere bronnen blijkt dat Willem te Langenborg die ook wel Willem van Delden werd genoemd in 1629 een soldaat had doodgeslagen die zijn zoon had aangevallen. Willem is de vader van Berentien Willems van Delden.)

Na dit voorval heeft iedereen die bij het markengerecht aanwezig was schande gesproken over wat hier was voorgevallen.

Erick te Vente laat op 13 januari 1657 Dr. Henrick van Trier en Jan Teger naar Lochem komen om door de richter daar ter plaatse, Wolter Lansinck, te worden ondervraagd over het laatst gehouden markengerecht te Ruurlo op vrijdag 9 januari laatstleden ten huize van Stoffer Bensingh. Opnieuw werd daar toen aandacht besteed aan het geschil tussen Erick te Vente en Berent te Elschatte den olden. 's Avonds was Willem Wesselinck op de kamer gekomen van Dr. Van Trier, die daar blijkbaar logeerde, om te vragen waar Erick was. Want die schelm zou hij weleens even flink (lichamelijk) te pakken nemen, omdat die zijn dochter Anneken had bedrogen. Beide getuigen zeggen dat dat zo was en Dr. Van Trier heeft Willem nog toegevoegd dat hij zijn dochter wel mocht verdedigen, maar dat hij dat wel fatsoenlijk moest doen. Nog weer later getuigen Dr. Henrick van Trier en Stoffer Bensinck als koernoot (gerechtelijke getuige) van het gericht van Ruurlo dat Willem Wesselinck verscheiden keren heeft laten vallen dat het hem niet veel kan schelen of zijn dochter met Erick zou trouwen. Als hij het niet is, is er wel een ander.

Verder is er een Nieltken Egbers, oud omtrent 50 jaar, die aan Dr. Henrick van Trier verklaarde dat zij onlangs nog bij Willem Wesselinck was en Griete zijn huisvrouw gesproken had over het aanstaande huwelijk. Griete is toen uitgevallen tegen haar dochter, spugende op de grond: "Foei, Anna, wil jij Erick hebben die ons zoveel schande heeft bezorgd?"

Ook Geertruid van Dassen, ongeveer 30 jaar oud en naaister op Te Vente, wordt ondervraagd. Zij zegt dat zij verleden jaar november Erick met Berent te Elschatte de jongere heeft zien vechten in de herberg van Stoffer Bensinck, waarop zij naar het huis te Vente is gelopen om Ericks moeder Berentien te waarschuwen. Die is meteen met haar knecht naar het huis van Stoffer gegaan, In 't Hartte, en heeft haar zoon Erick en haar zuster Aeltken van Delden meegenomen naar de wheme (die ernaast lag) om verder onheil te voorkomen.

Daar, in de wheme waar Geertruid van Dassen woonde, zaten Anneken en Derksken Wesselinck en Ericks broer Arian al bier te drinken, maar ze hadden wel zin in brandewijn. Arian ging naar de kroeg van Willem Wesselinck om die te halen. Willem kwam de brandewijn zelf brengen en iedereen raakte beschonken. Geertruid weet niet of er toen over het huwelijk gesproken is, maar wel dat het gezelschap in ruzieachtige sfeer naar huis is gegaan.

De voorlaatste getuige is Mette Henricks, een 21-jarige dienstmeid op Te Vente.

Haar broodvrouw Berentien heeft haar opgedragen, als zij zou moeten getuigen, te zeggen dat Berentien Erick elke dag slaat en hem van alles naar de kop gooit met de woorden: "Bruijhaene, naer den schellen blinden duijvel, naer Wesselincx pack!"

Hier krijgen we een tweede aanwijzing dat Anneken wel eens scheel zou kunnen kijken.

Tot slot zegt Mette dat haar halfbroer Jan Hellen, die op het goed van Willem Wesselinck woont, haar niet heeft gesproken over wat zij zou moeten getuigen.

In het laatste bewijsstuk legt mijn verre voorvader Jan te Elschatte de volgende verklaring af. Hij is op vrijdag de 20e februari 1657 door Jan Stoeldraaier uit de herberg van Stoffer Bensinck opgehaald om te verschijnen voor Dr. Hessels die in het huis van Adam Martens was. Hessels wilde weten of het huwelijk tussen Erick en Anneken hem welgevallig was. Jan zei dat hij daar geen mening over had, maar als zijn huisvrouw (Berentien) het goed vond dan vond hij het ook goed. Daarna liet Dr. Hessels hem een voorgelegde brief ondertekenen, wat hij in grote dronkenschap ook gedaan heeft, niet wetende wat er in de brief stond.

Dat hij ook daadwerkelijk dronken was, daarvan leggen Stoffer Bensinck, Rutger Eeftingh en Adam Martens getuigenis af. Zij zeggen dat Jan te Elschatte zowel op donderdag als op vrijdag zowel bij de een als bij de ander geweest is en dat hij op vrijdagmiddag geheel bezopen was geweest en niet meer goed op zijn benen kon staan.

Op dinsdag 23 februari verklaart Jan te Elschatte voor de richter van Ruurlo Arnold Willinck voor God en justitie dat hij die brief in grote dronkenschap ondertekend heeft. De brief zou zijn opgesteld door Willem Wesselinck c.s. die daarmee een bewijs wilden hebben dat Jan het huwelijk zou goedkeuren (hoewel hij dat niet gezegd had).

Waarmee we tot het einde van dit proces zijn gekomen. Er is geen rechterlijk decreet (besluit) van bewaard gebleven en misschien is dat er ook wel niet geweest. Want na alle zwartmakerij van de beide families **blijken Erick en Anneken wonderwel getrouwd te zijn** en hebben ze ook nog voor nageslacht gezorgd. Daarover, maar ook over geldzaken, in een volgend artikel meer want we zijn nog niet klaar met dit manneke.

Veel leesplezier en tot de volgende keer.

Willem Elschot

DE BOOMKAMP FAMILIEKRONIEK (2)

Eind 2021 ontving de redactie een familiekroniek die was samengesteld door Marie Boomkamp. Zij had daarin de geschiedenis van haar voorouders in dialect vastgelegd en gaf ons toestemming enkele van die verhalen te gebruiken voor Onder den Kroezenboom. (Selectie en samenstelling Rina Florijn)

Marie Boomkamp

“Net as alle jongens kreeg ok Jan een oproep veur militaire dienst. Dat was neet zo fijn want ze konnen Jan in huus eigenlik neet missen met ’t wark. Maor daor ko’j toch niks tegen inbrengen dus mos Jan wal gaon. Veur dat e weg wol gaon von zien zuster klaeverke vier en dee gaf ze um met. Want dee brachten geluk en i-j konnen toch nooit wetten hoe dat te passe kwam. Naor de dienst was veur Jan gin probleem, hee kon zich aoveral wal anpassen. Der mos ok nog een buurjongen tegelik met um der naor toe. Dat was Hendrik Nijhof. Dus konnen ze mooi samen gaon.

Toen ze daor waren, mossen ze de dienstklere an en kregen natuurlijk een geweer. Al met al ging dat allemaole volgens de regels en Jan was ter zo klaor met. Nao een dag of wat hielen ze een hardloowodstried. Met de dienstklere an en ok de zwaore schoene an, helemaol compleet. Ut was een afstand van honderd meter en dat was volgens iederene lang genoeg.

“Nah,” doch Jan, “Honderd meter, dat is toch niks. A’j begint te lopen he’j ’t al ehad. Maor,” dacht e bi-zichzelf, “Ik zal ze wal es laoten zeen wat hard lopen is!” Toen Jan an de beurte was, zetten hee zich scharp en gooien alles in de stried. En wat ze toen zagen, hadden ze nog nooit met emaaft in de dienst. Boomkamp had de honderd meter tussen de 10 en 11 seconden elopen!

Dat was Jan, veur zien geveul, ok wal verplicht an zien opa Berend Hendrik. Want den kon zo hard lopen dat ze um nooit te pakken te pakken konnen kriegen met ut streupen. En an zien overgrootvader Lammert den ok zo ontzettend hard had kunnen lopen. Jammer dat ut niet in dizze tied is gebeurd, dan hatte ok nog een betje kunnen trainen. Want wat had e wal neet kunnen lopen met sportschoene en sportkleare an. Dan hatte vaste wal naor de Olympische Spelen ekunt.

In die laatste opmerking van Marie zit een kern van waarheid. In 1912 begon de Internationale Atletiek Federatie met het bijhouden van wereldrecords. Jan Boomkamp liep zijn 100 meter in het midden van de jaren 1920. In 1928 werd de Canadees Percy Williams Olympisch kampioen op de 100 meter met een tijd van 10,8 seconden. Dat Jan buiten de atletiekbaan zulke tijden kon lopen in uniform en zware kisten is dus met recht iets om trots op te zijn.

Later worden der een verlotting ehollen want ze hadden der te völle in dienst. A’j gelukk hadden ko’j oe vrij lotten. Jan dacht metene an zien klaeverke vier. Hie had um netjes bewaard en halen um veur de dag. Dat kon um misschien wal ut geluk brengen dat e vrij elot wodden. En zo gebeuren ut ok. Hie had nog nooit wat ewonnen maor noe lottene zich vrij. Wat was e toen blij datte weer naor huus kon um zien va te helpen. Want ze konnen um daor toch eigenlik neet missen met ut wark. En zo ziej maor weer da’j soms toch geleuen mot in de dingen um oe hen!

Toen Jan in huus kwam van de dienst waren ze allemaole arg blij. Alles ging weer zien gewone gang en zien va kon ut wat kalmer an doen want den had heel völle last van benauwdheid umdat e slechte longen had. Maor gin mense den zo vlot kon warken as Jan en den vond ut fijn um weer tussen ut vee te wean. Melken deed hie al vanaf zien twaalfde jaor, alle morgens en aovenden. En ’s margens vroeg atte dan de beesten ophalen achter uut de weide um te melken en at dan de zonne opkwam veulen hie zich de koning te rieke, want hie leaven heel dicht bie de natuur. Jan had ok een heel goeie kiek op de beste. Hie wist al gauw welke goed waren um met deur te fokken zodat ze der met naor de fokveedagen konnen. Dat was later ok zien lust en zien leaven, want daor zetten hie alles veur opzied.

Waar Jan heel gek met was, dat waren de peerde. Dat waren zien lievelingsdieren. At ter dan wer een völleke geboren mos wodden, dan sleep hie op de delle um ut in de gaten te hollen. Wat wasse dan blij met zo’n klein peerdje! Ut argste van alles kwam later pas:

at ut de leaftied kreeg dat ut verkocht mos worden dan hat hie daor völle verdreet van. Maor ut kon neet anders, dat heuren der bie en dat wisse ok wal. Al met al hatte heel völle op met alles wat ter op de boerderieje mos gebeuren. Ut wark dat tellen hie neet, dat deed hie met plezier. Ut heuren der gewoon bie. Toen kwam de tied dat Jan Marie Brinkerhof leren kennen. Vanaf die tied ging Jan geregeld 's aovends nao melkenstied nog effen op de fietse vanuut ut Reurlsche Brook naor Hackfort hen. Dat is hen en terugge bienao 40 kilometer.

Op een aovend, toen hie van Vorden naor huus ging, deed Jan zien veurlech ut neet en ut was zo duuster as

ut maor kon wean. Hie fietsen deur de Bedelaarsdiek, een zandweg. Plots kreeg hie de schrik van zien leaven want opens vlaog ter wat dwars de weg aover met heel völle geweld en lawaai, pardoos veur ziene fietse!

Jan vlaog ter op de kop aover hen en belanden met fietse en al onderin de diepe sloot. Het was den groten hond van Mos Jan, daor had hie al zo'n hekkell an ehad! Jan den foeteren en schold dan toch op den akeligen rothond, maor den was zelf ok zo eschrokken datte in geen velden of weagen meer te bekennen was. Later vertellen Jan dat verhaal zelf in geuren en kleuren zo at allene hie dat kon. En dat was dan ut begin van ziene verkering met Marie Brinkerhof.

Dienstfoto Jan Boomkamp. Jan staat in de achterste rij, derde van rechts. Henk Nijhof zit in de voorste rij, tweede van rechts.
(foto: archief Marie Boomkamp)

HET LEVEN IN RUURLO 100 JAAR GELEDEN (14)

Verkeersongelukken waren 100 jaar geleden ook al aan de orde van de dag. Niet alleen de toename van het aantal auto's zorgde voor problemen. Ook met de fiets of met paard en wagen kon er van alles mis gaan. In het begin van de 20e eeuw werd in Ruurlo de fietspadenvereniging 'Ruurlo Vooruit' opgericht met als doel het onderhoud en de uitbreiding van het fietspadennet in Ruurlo. De vereniging bestond in de Tweede Wereldoorlog nog steeds en werd toen 'rijwielpadenvereniging' genoemd. In het Motor- en Rijwielreglement stond beschreven hoe je je in het verkeer te gedragen had, wanneer je bijvoorbeeld naar rechts moest uitwijken. Overtreding van het reglement kon je zelfs voor de rechter brengen, zoals we in een uitgebreid verslag in de Ruurlosche courant kunnen lezen. Er werden soms vreemde argumenten gebruikt om schuld of onschuld aan te tonen. Of speelden andere, niet uitgesproken motieven, een rol?

Herman Meerbeek

Vergadering fietspadenvereniging 'Ruurlo Vooruit'

Advertentie vergadering
Ruurlo Vooruit
(Ruurlosche Courant)

4 april

"In de Vrijdagavond bij H. ter Vrugt onder leiding van den voorzitter, dr. Hofstede, gehouden algemeene vergadering der fietspadenvereniging 'Ruurlo Vooruit' werd besloten met het onderhoud der paden op denzelfden voet voort te gaan. Daarna werd de kwestie besproken van het leiden van vee en paarden over de fietspaden, waardoor deze veel schade ondervinden. Vooral ten aanzien van de paarden wenschte men hiertegen een strafverordening; met de boeren kan het soms wel eens bezwaarlijk zijn, om ze er af te houden, vooral als een groot aantal naar de weide moet worden gedreven. Doch men hoopte toch van de landbouwers zooveel mogelijk medewerking in deze te verkrijgen. Op verschillende plaatsen zullen nieuwe palen worden geplaatst. Aan den Tolhutterweg is o.a. een 10-tal palen bij den grond afgebroken, - hier is dus baldadigheid of vernielzucht in het spel. De voorz. vertelde nog, dat hem vandaag (Vrijdag) bij Beewke in den Veldhoek bijna een ongeluk overkwam. Daar was een langs den weg gespannen draad, losgemaakt en dwars over het fietspad aan een paal bevestigd. Gelukkig had spr. juist bijtijds de versperking bemerkt en kon hij net op het nippertje zijn motor doen stoppen. Anders was hem zeker een ongeluk overkomen. Of hier kinderen dan wel groteren de schuldigen zijn, weet spr. niet, doch hij hoopt in elk geval, dat iets dergelijks niet weer zal voorkomen. Op aanraden van een der aanwezigen zullen eerst de nog voorradige palen worden geplaatst, alvorens met

de paden wordt begonnen (...) Vervolgens sluiting der vergadering."

Ongelukken

5 mei

"Woensdagmiddag had hier een aanrijding plaats tussen een fiets en een motorrijwiel. Door het onzekere en vervolgens verkeerde uitwijken van twee fietsers kwam de motorrijder met een van hen, een boerenvrouw, in aanraking. Behalve eenige kleinere kwetsuren bij beide slachtoffers, contstateerde dr. Hofstede bij de vrouw beenbreuk. Het gebeurde is opnieuw een waarschuwing voor allen, om toch steeds tijdig naar rechts uit te wijken."

16 mei

"De vorige week Woensdag is de chauffeur L. van de boerderij 'de Viersprong' een gevaarlijke dans ontsprongen. Toen hij namelijk met de auto den overweg passeerde, welke tusschen de boerderij in het dorp is gelegen, vielen juist de boomen neer toen hij op den overweg was, zoodat de auto tegen den tweeden afsluitboom aanbotste. Door sterk remmen was de vaart zooveel verminderd dat alleen de voorruit werd verbrijzeld. Gelukkig had L. nog zooveel tijd om den boom op te lichten en de auto uit de gevaarlijke positie te brengen, voordat de trein kwam."

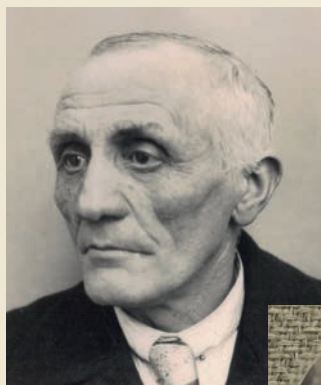
27 juni

"Vrijdagmorgen sloeg het paard van den landbouwer W. bij de goederenloods der Sp. Mij. op hol. Bij het café ten Vrugt bleven het achterstel en de zijschotten van den wagen achter. Ook werd een boom vernield van den kruiwagen der wegwerkers, die daar juist aan het reinigen van den weg waren. Het paard sloeg toen de richting der Spoorstraat in. Bij het huis, bewoond door Borkink, botste het voorstel van den wagen tegen den hoek van dat woonhuis aan, waardoor eenige steenen werden losgerukt. Het paard was meteen tot bedaring gekomen en kon weer worden gegrepen. Het is te verwonderen, dat er geen persoonlijke ongelukken gebeurden, daar in de omstreken van het station nogal vertier is en ook in de Spoorstraat meestal veel spelende kinderen loopen."

Toelichting:

Voor we beginnen aan het weergeven van stukjes uit het verslag in de krant eerst wat achtergrondinformatie. De met 'W.' afgekorte achternaam blijkt te staan voor 'Wolsheimer'. De familie Wolsheimer, afkomstig uit Hengelo (Gld), verhuist in 1898 naar Ruurlo. Het gezin bestaat uit vader Berend Wolsheimer (1855-1919), molenaar en bakker, zijn vrouw Hermina Blom (1855-1940), en hun vier zonen Johannes, Berend Jan, Anthonie en Derk Hendrik. Ze kopen in 1898 een stuk grond in Ruurlo om daarop een huis, maalderij en bakkerij te vestigen. Huisnummer O43, huidig adres Boskapelweg 3. De broers Anthonie (1882-1961) en Derk Hendrik (1884-1964) trekken blijkbaar veel samen op. Ze trouwen allebei in 1910. Derk Hendrik op 6 mei met de 20-jarige Harmina Johanna Schepers (1889-1976), dochter van de landbouwer Gerhard Hendrik Schepers. Anthonie op 7 juli met de 19-jarige uit Vorden (Linde) afkomstige Anna Knoef (1891-1975). Het werd tijd voor de broers om te trouwen want enkele maanden later worden ze allebei al vader van een dochter, die ze dezelfde naam geven. Op 14-09-1910 wordt Hermina Bernarda Wolsheimer geboren, dochter van Derk Hendrik en Harmina Johanna. Een week later wordt er weer een Hermina Bernarda Wolsheimer geboren, de dochter van broer Anthonie en Anna. Ze krijgen de opeenvolgende aktenummers 59 en 60 in het geboorteregister van Ruurlo.

In 1910 wordt aan de Kapersweg (dichtbij de Boskapelweg) boerderij Ruimzicht (Wolsheimer) gebouwd. (O27), later Kapersweg 9. Hier komt Anthonie als landbouwer te wonen, na zijn huwelijk met Anna Knoef. Derk Hendrik blijft in het ouderlijk huis wonen en volgt zijn vader op als bakker en molenaar. In 1921 hebben de broers elk hun eigen werk, gezin en woonadres. Toch trekken ze blijkbaar nog steeds wel samen op. Zoals te lezen is in het verslag van de rechtszaak waarin beide broers als verdachten de hoofdrol spelen.

Derk Hendrik Wolsheimer
(collectie fam. Wolsheimer)

Anthonie Wolsheimer met
zijn vrouw Anna Knoef
(collectie fam. Arentsen)

Het 'slachtoffer' Wijbrand Beukema (1879-1965), geboren in het Groningse Leens als zoon van een broodbakker, was jachtopziener van Huize Ruurlo en is in 1921 met zijn vrouw Aaltje Huisman (1881-1966) en hun twee kinderen op de 'School-Hoeve' (O20, Boskapelweg 4) komen wonen. De School-Hoeve werd in 1868 gebouwd in opdracht van Huize Ruurlo en was oorspronkelijk bedoeld als woning voor meester Bolland van de school in de Veldhoek. In de hoeve was ook plaats voor twee koeien en vier varkens, en er was een lapje grond bij. In 1883 werd de school in de Veldhoek opgeheven. Het schoolgebouw werd later de Boskapel.

Het huis waar jachtopziener
Wijbrand Beukema woonde.
'School-Hoeve' Boskapelweg 4,
Veldhoek.

De steen ingemetseld boven de
voordeur. (Foto H. Meerbeek,
20-03-2022)

Beukema en de Wolsheimers woonden dus bij elkaar in de buurt. Beukema stond bekend als een lastig en autoritair heerschap.

Hier poseert Beukema trots bij
een door hem geschoten wild
zwijn. Het zou het laatste wilde
zwijn zijn dat hier in de omge-
ving werd geschoten. Op de ach-
terkant van een andere foto
opstaat schreef hij: 'Ik schoot dit
zwein in Veldhoekse bossen van
Ruurlo, 28 januari 1949, het
woog 182 pond. Geschoten met
Breneker kogel uit jachtgeweer.
W. Beukema' (collectie Old
Reurle)

Bijzonder is dat de zaak zo hoog opgespeeld wordt. Tegen het vonnis van het Kantongerecht in Groenlo, wordt in hoger beroep gegaan. Zo komt de zaak voor bij de Rechtbank in Zutphen. Weer wordt er beroep aangetekend tegen het vonnis. Nu wordt de zaak zelfs behandeld voor het Gerechtshof in Arnhem.

Stukjes uit de verslagen in de Ruurlosche courant:

25 april

“Rechtbank Zutphen. (...) Anthonie W., (...) is bij vonnis van den kantonrechter te Groenlo wegens overtreding van het Motor- en Rijwielreglement veroordeeld tot een geldboete van f 5 subs. 5 dagen hechtenis. Tegen dit vonnis heeft beklaagde appél aangeteekend, omdat hij meent niet schuldig te zijn (...). Hij zou op 5 Dec. 1921, (...), den rijksveldwachter B.J. Smits en den jachttopziener W. Beukema zijn tegengekomen en niet naar rechts zijn uitgeweken. (...) De Officier van Justitie acht het ten laste gelegde bewezen. Beklaagde is niet behoorlijk uitgeweken en wanneer hij niet kon passeeren, had hij daar hij links van het fietspad reed, moeten afstappen. (...).

Hierna staat terecht Dirk Hendrik W., 37 jaar, (...), die (...) door den Kantonrechter is veroordeeld tot f 20 boete of 20 dagen, omdat hij met zijn linkerschouder tegen den linkerschouder van (...) Smits is aangebotst en (...) Beukema in de sloot heeft gereden. Beklaagde zegt, dat de trapper van zijn fiets tegen het achterwiel van de fiets van Beukema is aangekomen. (...) De Officier van Justitie requireert ook tegen dezen beklaagde bevestiging van het vonnis van den Kantonrechter. (...).

28 april

“Rechtbank Zutphen. (...) Anthonie W., staat terecht terzake, dat hij zich op 5 Dec. 1921 zou hebben verzet tegen (...) B.J. Smits en (...) W. Beukema. B.J. Smits verklaart, dat beklaagde zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevond en erg lastig was. Toen hij naar het arrestantenlokaal zou worden overgebracht ging hij op den grond liggen en trapte van zich af. (...) De president merkt op, dat beklaagde toch nog zeer goed over een smal pad heeft kunnen fietsen. Getuige zegt, dat dronken menschen dikwijls goed kunnen fietsen. (...) Getuige á decharge dr. Hofstede, heeft hem opgezocht in het arrestantenlokaal, een hok, waarin hij zich nauwelijks kon bewegen en dat nog wel bij een koude van 29 graden vorst. (...) Den volgenden morgen constateerde getuige, dat beklaagde een zwelling had aan de linkerslaap en een blauw oog, zulks tengevolge van toegebrachte slagen met den gummistok. (...) De Off. van Justitie acht het ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen. (...) Daarom eischt de Officier f 40 boete of 80 dagen hechtenis. (...).

Derk Hendrik W., (...), zou zich aan hetzelfde feit hebben schuldig gemaakt als zijn broer Anthonie. (...). Hem wordt tevens ten laste gelegd, dat hij de aanhouding van zijn broeder heeft willen beletten. (...). Beklaagde ontkent (...). De Officier van Justitie acht het wettig en overtuigend bewezen, (...) en eischt f 40 boete subs. 80 dagen hechtenis. (...).

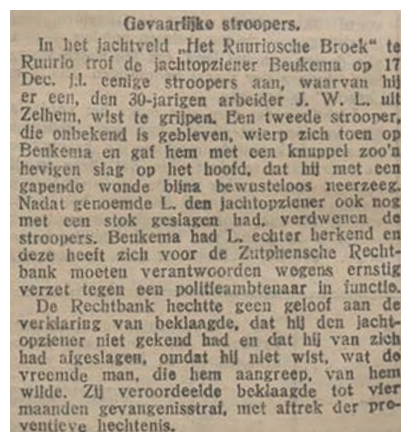
27 juni

“Voor het gerechtshof te Arnhem hebben verleden week terecht gestaan de gebroeders D.H.W. en A.W. (...). Uit de getuigen verklaringen bleek, dat het geval zich als volgt heeft toegedragen: De gebrs. W. reden op genoemden datum op den weg van Ruurlo naar Veldhoek, toen zij de rijksveldwachter S. en

diens collega B. tegenkwamen. Op het oogenblik, dat zij elkander zouden passeeren riep een der gebrs. ‘gooi ze maar in de sloot’, waarbij hij tegen een der veldwachters aanbotste, zoodat deze met zijn rijwiel in de sloot terecht kwam. Bekl. A.W. werd daarop onder hevig verzet van hem en z’n broer meegenomen naar Ruurlo, waar hij eenige uren in een cel werd opgesloten. Bekl. D.H.W. is daarop de dokter gaan halen, die A. in zijn cel heeft opgezocht en, zooals hij thans ook voor de rechtbank verklaarde, geconstateerd heeft, dat van een in kennelijken staat van dronkenschap verkeer van A. geen sprake was. (...) Nog eenige andere getuigen á decharge kwamen verklaren, dat bekl. A. door de veldwachters op den grond is gegooid en ernstig met een gummistok is mishandeld. De advocaat-generaal, achtte echter bewezen, dat de bekl. zich tegen de politie verzet hebben en requireerde, dat (...) de beide beklaagden wegens wederspanningheid zouden worden veroordeeld tot een geldboete van f 30 subs. 1 maand hechtenis.”

Tot slot

Het voorgaande blijkt geen uniek voorval te zijn. Beukema voerde tal van rechtszaken waarin vaak naar voren kwam dat hij zich bedreigd voelde of mishandeld werd. Eén voorbeeld in bijgaand krantenbericht. Hij was zeker bij de stropers niet geliefd. In de kranten werd ook vaak melding gemaakt van zijn jachtprestaties. Toch was er ook waardering. Kippenhouders waren tevreden dat hij met zijn das-hond en zijn geweer vele vossen wist te doden. En in 1959 krijgt ‘W. Beukema, Ruurlo, jachttopziener bij H.R. baron van Heeckeren van Kell’ een koninklijke onderscheiding, een eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau.

Beukema had niet alleen trammelant met de gebroeders Wolsheimer. Hij was in zijn leven bij meerdere rechtszaken betrokken. Een voorbeeld lezen we in bijgaand artikel. (De Amstelbode 26-01-1925.)

Bronnen:

ECAL 0631 Ruurlosche Courant 1914-1941, inv. nr. 10, 2e kwartaal 1922.
Old Reurle Bewoningsgeschiedenis – F. Toevank
Burgerlijke Stand gemeente Ruurlo
Onder d’n Kroezeboom 2006-1, 2011-3, 2012-1,2
Delpher: De Amstelbode 26-01-1925, Het Parool, 21-10-1959.
Old Reurle Bewoningsgeschiedenis – F. Toevank
Burgerlijke Stand gemeente Ruurlo
Onder d’n Kroezeboom 2006-1, 2011-3, 2012-1,2
Delpher: De Amstelbode 26-01-1925, Het Parool, 21-10-1959.

WAT EEN RAMP! (2)

Een bienao ramp

Hermien Bannink

Het gebeuren in de jaoren dat wiej nog neet zolange een douche hadden. Wat was dat fijn, wat een veurruutgang. Nao de periode van op zaoterdag in de teil, of met een emmer water achter op de delle oe afpoetsen, konne wiej heerlijk, achter mekare, onder de douche. In de waskamer (bie de kökken) hing de geiser en den snorren der op zaoterdagaovond vrolijk op los. Want wiej hadden ok tankgas ekregen, wat een luxe.

Noe veulen ik mie in dee periode zaoterdags 's aovends vake helemaol neet good, had bastende koppiene en ontzettend meu was ik dan. Maor het zaoterdagswark mos hoo dan ok af. Dus 's aovends as ieder zich achter mekare wassen, was ik in de kleine biekökken drok met het bakken van cake, of met pudding en of soep kokken veur de zundag, bie den snorrende geiser. Zo ok op den bienao fatale zaoterdagaovend.

Ik was effen gaon zitten, helemaol dizzie, too mien dochttertje op de drumpel in mekare zakken. Ach gunst, dat kind was meu, ze was den middag met naor Dörkum waezen winkelen. Ik beuren eur op en proberen langs de hond te lopen waor gin bewaeging in was te kriegen. Ik lei mien dochter in bedde en bedachte mie, "Ik kroep der bie in, ik bun zo meu."

Naor een tiedje kwam mien man kieken, waor ik was ebleven. Nao de anblick van een deel van zien uutgetelde gezin, ging hee bie de deure een praekke hollen aover dat het van de gekke was, dat ik mie op zaoterdags van alles op de hals halen. En veural dat winkelen, dat geslep, dat kon nooit good waen. Ik zei "Gao astoebleef naor de kökken, ik komme der wel uut". Nao dat ik in een gemakstool neer evallen wazze, aaien ik een katte dee op de leuning zat. Pats, de katte veel plat op de grond. En toen, toen dachte ik pas, "Dit is neet normaal." Wiej, de kinder en ikke, maor ok de hond en de katte eveld, terwijl dee laasten toch neet met waren ewes hen winkelen.

Wee hadden der nog nooit aover eheurd, maor achteraf bezen hadde wiej een koolmonoxidevergiftiging. Deurdat op zaoterdagaovend de geiser an één stuk leep, een geiser zonder afvoer in een heel klein

Afwas in een keuken met geiser in de jaren '50-'60
(Foto: Jan Peddemos, Neede)

vertrek, kreeg veural ik daar last van. Nao den aovend zetten wiej altied de butendeure los en was het gevaor eweken.

Toch was het een geluk dat de hond en katte neet met gingen winkelen, zodat wiej der achter kwamen. Al hölt mien man nog altied vol, dat winkelen neet gezond kan waen.

‘N (VEURLAES) VERHAALTJEN VEUR JONG EN OLD

Marije Stomps

SPÖLLEN

“Olderbastend, bunt jullie al thuus?”, vrög mama wat emperig an de jongens, dee net uut schole komt en meteen alweer achter den iPad zit. “Wat is dat toch, vrogger beston zo’n ding nog helemaal neet, dan mos-sen kinder zich ok maor zien te vermaken”, sputtert ze nog effen deur. “Nou, wat deden ze dan?”, vrög Hidde terwijl hi-j de neuze iets achter ’t scherm pken vandan stekt. “Wet i’j wat, dat gao’w meteen vraogen. An omi. Ik mot toch effen naor de boerderieje”, zeg mama.

Daor an ekommen, stiefelt Hidde en Torben bi-j Omi naor binnen. Ze zit net an de kökkentaofel, an de kof-fie. “Omi, waar speelde jij vroeger als kind mee?”, vrög Hidde. Paoh, daor mot Omi ’s effen good aover nao denken. ’t Is ok al ’n hötte elejen, ze is al 93 jaor. “Spöllen? Dat deje wi-j amper. Wi-j mossen altied warken a’w thuus kwammen uut schole”, vertelt Omi. “Warken? Wat moest je doen dan?”, wil Torben wet-ten. “Veurkommende warkzaamheden. De beeste dee op stal stonnen emmers water geven. Want wi-j had-den nog geen krane waar water uut kwam, alleen ’n pompe in huus. D’r waren elf beeste, ’n groten boer veur dee tied.” Hidde vund ’t maor vreemd, elf beeste ’n groten boer. “Wij gaan met papa vaak naar een boerderij waar ze wel honderdduizend koeien heb-ben!”, röp hi-j. “Das ok neet helemaal waar”, lacht mama. “Honderdveertig koeien hebt ze daor en dat bunt d’r inderdaod völle, maor vrogger was elf völle.” “Werden die koeien dan ook met een robot gemol-ken?”, vrög Torben. “Née”, zeg Omi. “Dat bestond nog neet. D’r was nog ginens stroom, dus ok ginne robot. I-j mossen ze met de hand melken. Dat mos ik

ok leern, maor dat von ik niks: eigeluk was ik bange veur dee grote beeste.”

“Nou, ik ben helemaal niet bang voor koeien. Het lijkt mij leuk, dat melken”, zegt Hidde. “Dat is ’t mes-schien ok wal, maor a’j ’t alle dage mot doen is de lol d’r wel vlot af”, lacht mama, um d’r an toe te voegen: “Jullie wollen Omi toch vraogen waar ze vrogger met spöllen. En of ze wel ens spölgood had?” Oh ja, da’s waar ok. Omi, vertel ’s!

“Jawel, wi-j dejen soms wel wat. As zommers de stal schone was, dan gingen wi-j winkeltjen spöllen in de koestal. Toen werden suuker, riest, zolt en ander grei nog los in papieren zäkke verkocht. Dee zäkskes be-waren mien moo allemaal. Daor deje wi-j dan zand in en gingen d’r winkeltje met spöllen.”

“Heurt jullie dat jongs, winkeltje spöllen, dat doot jullie ok wel ’s. Maor de rest van ’t jaor dan?”, vrög mama. Dat wet Omi neet meer zo good. “In de winter lag d’r wel völle vaker snee dan noe. Daor ko’j dan wel mooi in en met spöllen”, zeg ze. “Hadden jullie dan geen fiets?”, wil Torben wetten. “Nee, dat hadde wi-j neet. En ok gin radio, gin televisie en gin iPad, helemaal niks van dat spul”, lacht Omi. “Maar toch wel koffie en thee? Anders kon je niets drinken”, is Torben ’n betjen ongerust. Omi kan ’m geruststellen. “Jao, dat hadde wi-j wel heur.”

De jongens bunt bli-j dat Omi vrogger toch nog wel wat had, maor wieter kunt ze ’t amper bevatten. Opgruijen zonder televisie of tablet, da’s toch ok wat. Al zeg Hidde nog snel dat hi-j toch best graag met Omi had willen ruilen. “Elke dag de koeien doen, mooi man. En op de trekker riejen!” “Tja, den hadden wi-j dan juist weer neet”, gräölt Omi.

GEWOON PLAT PRAOTEN TEGEN DE KINDER!

As de mensen 'n betjen wet da'j wat doot veur de Achterhooksen streektaal, dan wo'j daor mangs wal 's op an esproken. Zo ok kots op de vejeurtag van de buurvrouw. Naor good Achterhooks gebruik gaot onze buurluu bie mekare op de koffie 's margens. Daor he'k neet altied tied veur, maor noe wal. D'r wodt dan steurig plat epraot, maor 't mooie was dat juust de buurvrouw die de streektaal neet machtig is, anhalen dat ze mien veurige stuksken in dit blad had elaezen. En 't zo leuk von. Da's mooi um te heuren natuurelek, maor d'r werd ok meteen aover epraot dat 't Achterhooks toch veural deur oldere mensen wodt esproken.

Gelukkig kon ik daor meteen wat tegenaover zetten. Nao de vejeurtag mos ik namelek meteen deur naor de basisschole van miene jongs, um daor 'n workshop dialect te geven. In 't kader van de Paosen dejen de kinder allemaole workshops en olders mochen zelf ok wat andragen. Dat was veur mien natuurelek 'n inköpertjen. Noo wil 't geval dat de nog jonge meister van mien oldsten völle interesse hef in de streektaal. Hi'j döt d'r zelfs ziene meisterproef met afstuderen aover. 'n workshop plat praoten was dus zeer welkom.

Noo heb ik al wel 'n paar keer 'n laezing egeven, maor de beginsels van de streektaal uutleggen an kinder van zes tot twaalf joor is toch wat anders. Gelukkig is d'r al best völle lesmateriaal op dit vlak. Net 'n wekke eerder ha'k 'n Wiesneus-lesse bi-j ewoond op 'n schole in Gendringen. Ok ha'k via mien wark bie 't Erfgoedcentrum 'n prefessor in het Nedersaksisch/Gronings leern kennen. Denne hef samen met de Universiteit in Grönningen 'n lespakket veur groep acht ontwikkeld. In 't Grönning, maor 't leveren wal inspiratie op.

Nao 'n paar uurkes prutsen achter mien pc ha'k 'n mooien presentatie. Beginnen met 'n liedjen van Bökkers; Annie uut de bochte (favoriet bie onze jongs). Wat zingt ze noe eigenlek, waor geet 't aover? Dan wat aover 't Nedersaksisch taalgebied, waor 't in Nederland wodt esproken en wat verschillen bunt tussen bevrbeeld Drents, Achterhooks, Twents en Urks.

Vervolgens 't veurlaezen van 'n paosverhaaltjen, met daorin dialectwoorden die de kinder mot vertalen in 't Nederlands. En dan nog 'n paar opdrachten dee ze samen könt doen: streektaalwoorden van een ABC-letterplankjen vertalen en memorie waarbi-j ze de

goede Achterhookse en Nederlandse woorden bie mekare mot zuuken.

En wat dach ie: de animo onder de kinder um met te doone was groot. In ene klasse hadden ze d'r zelfs um motten lotten. 't Enthousiasme veur plat praoten blek ok tiedens de workshop zelf. De kinder dejen hun uuterste beste um alles good te begriepen, uut te spreken en te vertalen. 't Schaelt ok wal dat olders, of opa en oma, vake nog wel plat praot. Jammer genog doot ze dat vake neet tegen de kinder. Dat vind ik zelf ok lastig, maor ik wil iederene hierbi-j toch oproepn um dat juust wal te doon! As kinder thuus plat praot en dus tweetalig bunt (jao, Nedersaksisch is een officieel erkende taal!), dan leert ze later ok makkelijker vrömden talen, blik uut onderzuuk. A'w met zien allen kleine zäödjies kunt planten deur kinder vaker met streektaal in anraking te brengen, dan bu'w al alderbastend good bezig. Dus praot lekker plat tegen de kinder, of laes ze 's veur in 't Achterhooks!

Marije Stomps,

Streektaalfunctionaris Achterhoek & Liemers

SPONSOREN

De volgende bedrijven en instellingen hebben door hun financiële bijdrage het mogelijk gemaakt dat wij ons kwartaalblad "Onder d'n Kroezeboom" kunnen realiseren. Wij zijn hen daarvoor zeer erkentelijk.

Bestuur Old Reurle

Houtzagerij Agneta

www.vaags.nl

www.vriendenvanagneta.nl

Apotheek Ruurlo

0573 - 454522

www.apotheekruurlo.nl

Harrie Arendsen Ruurlo B.V.

0573 - 452743

www.harriearendsen.nl

Avenarius Hampshire Hotel Restaurant

0573 - 451122

info@avenarius.nl

Albert Bakker Video

0573 - 453172

www.abvideo.nl

Bronkhorst High-Tech B.V.

0573 - 458800

www.bronkhorst.com

Cactus Oase

0573 - 451817

www.cactusoase.nl

Coop Supermarkten B.V.

0573 - 451688

www.supercoop.nl

Decorsign ICT & Internet

0573 - 454109

www.decorsign.nl

Schildersbedrijf H. Dolphijn en Zn.

0573 - 451024

Eijgenhuijsen BV

0573 - 453180

www.eijgenhuijsen.com

Ellen's Winkel van Nu

0573 - 785862

www.ellenswinkelvannu.nl

Fi'dysi Hair en Beauty Salon

06 - 10624218

www.fidysi.nl

Mark Fokkink Tweewielers

0573 - 453100

www.fokkinktweewielers.nl

Goossens Tweewielers

0573-257361

www.goossenslochem.nl

Groot Jebbink Bloemen en Planten

0573 - 451407

www.grootjebbink.com

De Heikamp Pannenkoekboerderij

0573 - 452090

www.heikamp.nl

HL Grafisch

0573 - 454237

www.hlgrafisch.nl

Hoekman Vis

06 - 12873849

Hofstede Tweewielers

0573 - 450055

www.bth.nl

Bouwbedrijf J. Hummelink

06 - 39572478

www.bouwbedrijf-jhummelink.nl

Bloem & Dingetjes

0573 - 462944

'n Ibink Boter en Kaasboerderij

06 - 51901506

www.nibink.nl

De Keizerskroon Café-Restaurant

0573 - 451416

www.keizerskroon-ruurlo.nl

Klein Kranenbarg Bouwbedrijf
0573 - 451414
www.betonpoeren.nl

Kuenen Keurslager
0573 - 451337
www.kuenen.keurslager.nl

Lammerdink Print-Sign-Kleding
0573 - 254630
www.lammerdink.nl

Liestro Software bv
0573 - 438444
www.liestro.nl

Lusanne Lingerie
0573 - 453070
www.lusannelingerie.nl

Meek's Meubelen
0573 - 453349
www.meeksmeubelen.nl

Martijn Nijenhuis Verbouw, Onderhoud
06 - 12096066
www.nijwo.nl

De Naober Dinercafé
0573 - 451532
www.denaober.nl

Nicolet Coiffure Ruurlo
0573 - 451568
www.nicoletcoiffure.nl

Ap van Oorspronk
0573 - 451824

Bakkerij Oude Wesselink
0573 - 451386
www.bakkerijoudewesselink.nl

Peters Bestratingen
0573 - 452560
www.petersruurlo.nl

Ribbers Bouwbedrijf
0573 - 451270
www.ribbers-bouw.nl

Ruesink Autobedrijf
0573 - 452004
www.ruesink.nl

Camping Schoneveld
06 - 21382343
www.campingschoneveld.nl

Schot - Ruurlo BV
0573 - 451695
www.schot-ruurlo.nl

Spannevogel Woninginrichting
0573 - 453193
www.spannevogel.nl

Steentjes Zelfstandig Adviseur Regiobank
0573 - 451485
www.steentjes.nl

Supermarkt PLUS Stam
0573 - 453552

Star Doolhof
0573 - 453175
www.doolhofruurlo.nl

Sturris Ruurlo
0573 - 491251
www.sturrisruurlo.nl

SVEN Voor Ogen
0573 - 454629
www.svenvoorogen.nl

Swift Hairfashion
0573 - 451552
www.swifthairfashion.nl

Tap & van Hoff Notarissen - Lochem
0573 - 298398
www.tapvanhoff.nl

Teunissen Mode Ruurlo
0573 - 451438
www.teunissenmode.nl

Thoma Post Makelaars
www.thoma.nl

Welkoop Ruurlo
0573 - 452500
www.welkoop.nl

Wensink Landbouwmechanisatie
0573 - 451248
www.wensink-ruurlo.nl

Wesselink Makelaars & Taxateurs
0573 - 454027
www.wesselinkmakelaars.nl

Fysiotherapie Maatschap van Zadelhoff
0573 - 458138
www.fysiotherapieruurlo.nl

COLOFON

Voorzitter

Dhr. G. klein Bluemink

Wildenborchseweg 21v
7261 WX Ruurlo

06 - 22108568
voorzitter@oldreurle.nl

Secretaris

Dhr. J.H. Meulenveld

Vordenseweg 4
7244 PS Barchem

0573 - 491319
secretaris@oldreurle.nl

Penningmeester

Dhr. A.J. Schepers

Stationsstraat 10
7261 AD Ruurlo

0573 - 452409
penningmeester@oldreurle.nl

Tweede voorzitter

Dhr. R.F. Siemens

Beatrixlaan 43
7261 XW Ruurlo

0573 - 452503
r.f.siemens@gmail.com

Bestuursleden

Mw. J. Schepers-Abbink

Stationsstraat 10
7261 AD Ruurlo

0573 - 452409
apschepers@ziggo.nl

Mw. I. Hummelink-Klein Brinke

Strikkersteeg 11
7261 RW Ruurlo

06 - 10339990
inahummelink@outlook.com

Dhr. H. Wezinkhof

Kapelweg 4
7251 KM Vorden

0575 - 556427
wezinkherger@gmail.com

Organisatie jaarprogramma

Mw. J. Schepers-Abbink, mw. I. Hummelink-Klein Brinke, dhr. H. Wezinkhof

Werkgroep Archeologie

Dhr. H. Meulenveld (coördinator)

Vordenseweg 4
7244 PS Barchem

0573 - 491319
henk.meulenveld@wxs.nl

Werkgroep Landbouwwerktuigen

Dhr. D.G. Nijenhuis (coördinator)

Sophialaan 4
7261 XS Ruurlo

0573 - 452961
dikenmini@outlook.com

Redactie 'Onder d'n Kroezeboom'

Dhr. H.D. Meerbeek (eindredacteur)

Irenelaan 2A
7261 BV Ruurlo

06 - 30564426
meerbeekherman@gmail.com

Mw. R. Florijn (correctie)

Loolaan 31A
7261 HR Ruurlo

06 - 48037020
rinaflorijn@kpnmail.nl

Mw. H. Bannink (redactielid)

Lochemseweg 6
7244 AB Barchem

0573 - 461311
bbannink@kpnmail.nl

Verspreiding Kroezeboom

Mw. J. Schepers-Abbink

Beheerder website www.oldreurle.nl

Dhr. G.F. Weernink

Herkampweg 2
7261 MG Ruurlo

0573-451531
gf.weernink@hccnet.nl

Op de achterzijde van de omslag bevindt zich een getekende afbeelding van de Kroezeboom, welke symbool staat voor onze kwartaaluitgave 'Onder d'n Kroezeboom'.

Deze oorspronkelijk achtstammige eik op één voetstuk is door Kerst Zwart ooit weergegeven als 'zo lange as mi heugt, den könnink ewes onder als onze darpsbeume'.

De meer dan drie eeuwen oude Kroezeboom (kroes = weelderig, machtig, indrukwekkend) bevindt zich aan de Borculoseweg, hoek Kroezeleen, nu in het dorp. Hij heeft inmiddels minder stammen, maar is met een omtrek van meer dan elf meter nog altijd zeer imposant en kolossaal.

De boom vormde vroeger een soort grensteken op kruispunten van wegen en een rechtvaardige verdeling van de akkers.

Vroeger ook de plek waar men nieuwtjes uitwisselde en verliefden elkaar troffen. Ook bekend gestaan onder de naam 'Luebössche' omdat bij een begrafenis het luiden van de kerkklokken werd begonnen als de stoet bij de Kroezeboom was gearriveerd.

